

Preek Breukelen

d.d. 16 november 2014, 9e zondag van de herfst
Ezechiël 34:11-17 & Matteüs 25:31-46

“Ik zal ze laten grazen op een goede weide.”

Gemeente van Jezus Christus,

Wanneer verschijnt de Mensenzoon omstraald door luister in gezelschap van alle engelen? En wanneer zal Hij plaatsnemen op zijn glorierijke troon? Zal dit gebeuren in een toekomst die wij nog niet kunnen overzien? Is dat waar Matteüs over spreekt, over een oordeel dat ooit en eens zal plaatsvinden, dat als een zondvloed de aarde schoon zal wassen van al het kwaad en nieuwe schepping brengt? Of werkt dit verhaal ook zuiverend in het hier en nu?

Vorige week hoorden we een prachtige dominee Speelman over de gelijkenis van de talenten die aan onze lezing voorafgaat. De gelijkenis waarin een man op reis gaat en al zijn geld naar draagkracht in beheer geeft aan zijn dienaren. De één krijgt vijf talenten, de ander twee en de derde één. In afwezigheid van de man verdubbelen de dienaren met vijf en twee talenten het geld, maar de derde begraaft het uit angst in de grond. Bij de terugkeer vraagt de heer rekenschap en prijst de eerste twee dienaren maar de derde krijgt er flink van langs. Dominee Speelman wees er op hoe deze en de daaraan voorafgaande gelijkenissen klinken in de oren van de jonge en joodse gemeente van Matteüs, een gemeente die leeft zonder de aanwezigheid van Jezus, zonder de aanwezigheid van hun heer. Een heer op reis. En natuurlijk zal er een gevoel zijn geweest van verweesdheid. Wat moeten nu? Ja, het koninkrijk van de hemel is beloofd maar kunnen we nu achterover leunen totdat die werkelijkheid uit de hemel komt vallen? Of wordt er een bepaalde waakzaamheid verwacht. Met andere woorden, hoe stel je je leven hier en nu in het licht van wat komen gaat? En van al die gelijkenissen over het koninkrijk is het verhaal van vandaag het hoogtepunt.

Het is een lastig verhaal omdat het gaat over een oordeel. En wat hebben wij nog met het oordeel. Is dat niet allang uit ons geloofssysteem verdwenen, de onprettige gedachte dat de één er zal komen en de ander niet, dat de één zal leven in een hemel en de ander zal branden in de hel? We zijn ook allang voorbij aan het denken in goede en slechte mensen. We kennen het goede en we kennen het slechte; maar heeft niet ieder mens van

beide in zich? Misschien heeft het ook wel te maken met de situatie waarin wij leven. Het gaat goed, we kennen voorspoed en vrede, waarom zou er dan een oordeel moeten komen? Maar bedenk dat deze verhalen over een oordeel niet voor niets zijn geschreven. De Bijbel kent meerdere verhalen die wij scharen onder de term apocalyptiek: eindtijdverwachtingen. En al die verhalen zijn niet geschreven op een zomerse namiddag, liggend op een weide van bloemen maar zijn juist tot stand gekomen in periodes van onderdrukking, van angst, van het niet meer zien van toekomst. Komt het ooit nog goed met deze wereld? Hoe troostend is het dan om te horen dat er een tijd zal zijn waarin het kwade van het goede gescheiden zal worden, dat er een tijd zal zijn waarin de schepping weer schoongewassen wordt, dat er nieuwe schepping zal zijn.

Het andere probleem van dit verhaal is dat het gelezen kan worden als een te gemakkelijk ethisch programma, zeg maar een brave-borstenhandleiding. Als ik de armen maar voedt en de naakten maar kleedt, dan kom ik er wel, dan zit ik in ieder geval aan de goede kant. Er zijn twee manieren om met de wetten en de regeltjes uit de Bijbel om te gaan. Je kunt de wetten volgen met de houding: hoe kom ik in de hemel. Of je leest en leeft ze met de gedachte: hoe maak ik een hemel. Ik durf hier te stellen dat de eerste manier van omgang zo ongeveer gelijk staat aan hoe de Farizeeën en de Schriftgeleerden in de evangeliën met de Wet omgaan en dat de tweede manier het antwoord is van Jezus is op zijn opponenten. En ik durf ook te stellen dat er altijd die spanning zal blijven bestaan tussen zelfbehoud en hemelschepping. Ook de kerk is er in de eeuwen een ster in geweest om de gelovigen vooral een plat ethisch programma voor te leggen, een soort handleiding hoe je in de hemel komt, hoe je het oordeel doorstaat. En het beste voorbeeld hiervan is natuurlijk die prachtige prent die velen van ons zullen kennen met de smalle weg en de brede weg, waarbij de brede weg vele malen leuker is maar het eindpunt niet te verkiezen.

Is wat hier staat dan niet navolgingswaardig? Natuurlijk zijn de werken van barmhartigheid navolgingswaardig. Maar voedt de hongerigen niet om het oordeel te doorstaan, kleedt de naakten niet om zelf de hemel te winnen, bezoek de gevangenen niet om in een goed blaadje te komen bij God. Voedt de hongerige omdat hij honger heeft, kleedt de naakte omdat hij naakt is, bezoek de gevangene omdat hij gevangen zit. Wees mens voor een mens. Doe dit alles omdat je gelooft dat dit bijdraagt aan een nieuwe werkelijkheid, aan gelijkheid en gerechtigheid, aan nieuw schepping.

Dan wordt het tijd om eens te kijken naar een voorbeeld van ons eigen handelen, ons denken en handelen als persoon en ons denken en handelen in Nederland. En dan komen we bij de drie B's. En dan doel ik niet op het borst-buik-billen-programma in het fitnesscentrum, zeg maar de tempel waarin wij op zoek zijn naar onze eigen lichamelijke onsterfelijkheid. Ik doel natuurlijk op Bed, Bad en Brood. De Mensenrechtencommissie van de Raad van Europa heeft ons aangesproken op de behandeling van uitgeprocedeerde asielzoekers. Menig asielzoeker die uitgeprocedeed is, dus het land dient te verlaten, maar vooralsnog geen mogelijkheid heeft om terug te keren, belandt op straat, zonder enige vorm van bescherming of zorg. Wij leven dus in een land waarin wij mensen aan hun lot overlaten. "U mag hier niet zijn, zoekt u het maar uit". Nou lijkt de uitspraak van de commissie niet heel erg veel effect te hebben, want, zo klinkt er: "als we dat zouden doen, de uitgeprocedeerden zouden verzorgen, dan heeft dat een aanzuigende werking". Waar zijn wij in godsnaam bang voor? Welke angst maakt dat wij onmenselijk kunnen worden? De eerste angst komt voort uit onwetendheid en ons nationale onvermogen om zaken van elkaar te scheiden. We hebben het gevoel dat we overspoeld worden door buitenlanders waarbij we niet weten te onderscheiden tussen arbeidsmigranten, economische vluchtelingen en asielzoekers. Een buitenlander is een buitenlander. En alle menselijkheid verdwijnt achter de angst dat wij onze identiteit verliezen. Een deel van onze identiteit hebben we al verloren. Van een land dat bekend stond als gastvrij en flexibel zijn wij verworden tot een in onszelf gekeerd en angstig landje. Natuurlijk, wanneer je verschillende culturen bij elkaar zet, roept dat spanning op. Natuurlijk wil je de bevochten rechten en vrijheden hoog houden en verwacht je dat de ander daar respect voor toont en zo mogelijk deze waarden ook draagt. Dat is zeker begrijpelijk wanneer je in een wijk woont waarin alles verandert en je niets meer herkent van vroeger en leeft met het probleem van onthechting. Maar diezelfde angst leeft ook op plaatsen waar geen buitenlander zichtbaar is, leeft ook in Breukelen.

Er is nog een grotere angst. Zijn we simpelweg niet bang om onze welvaart te verliezen? Zijn we niet bang in te moeten leveren op geld en rijkdom? Het is niet de barometer van barmhartigheid waar wij wakker van liggen, het is de economische barometer. Zitten we in een recessie of groeit de economie weer? Kunnen we morgen nog wel doen wat wij vandaag gewend zijn? Het lijkt alsof dat de enige hartslag is waarop onze samenleving draait. En als iets dat bedreigt dan weten we daar wel redeneringen voor te geven of zo over te filosoferen dat we in ieder geval niets hoeven te doen aan de arme die aan de deur klopt. Vindt u het vreemd

dat er asielzoekers zijn? Vindt u het vreemd dat mensen niet alleen vluchten voor oorlog en geweld maar ook vluchten op grond van armoede? Is niet ieder mens op zoek naar een beter bestaan? En laat het dan zo zijn dat een deel van de uitgeprocedeerde asielzoekers eigenlijk mensen zijn die een beter leven zochten, die weliswaar niet bedreigd werden door wapens of vervolging maar zich wel bedreigd voelden in hun bestaan. Waar gaat het mis dat wij in die mensen geen mensen meer zien? Het gaat mis in onze verslaving aan geld en materie. Het gaat mis waar wij de God van barmhartigheid inwisselen voor de Mammon. En waar dat gebeurt, creëren wij een hel op aarde. Waar dat gebeurt, zijn wij zelf oorzaak van en schuldig aan een wereld waarin onrechtvaardigheid leeft, waarin mensen moeten lijden, waarin armoede voort bestaat.

Het heeft alles te maken met onze keuzes. Bill Gates is op bezoek geweest bij premier Rutte. Deze Bill Gates is multimiljardair maar in zijn rijkdom ziet hij kans oog te houden voor de armoede in de wereld, voor de ongelijkheid. Hij zet zich persoonlijk in met eigen geld en spreekt ook regeringen aan op hun gedrag. Zo spreekt hij premier Rutte aan op het feit dat wij de 0,7% aan ontwikkelingssamenwerking hebben verminderd. En laten we eerlijk zijn: dat hebben we niet gedaan omdat er minder hulp in de wereld nodig is. Dat hebben we simpelweg gedaan om economische redenen, om de begroting rond te krijgen. En de terechte verbazing van Bill Gates ging ook uit naar het stilzwijgen van ons volk. Hij heeft geen protesten gezien, geen Malieveld vol met actievoerders. Stilzwijgend hebben wij met zijn allen toegelaten dat onze regering de hulp aan de zwaksten van onze broeders en zusters heeft gekort. En daarbij helpen geen uitvluchten dat de ontwikkelingssamenwerking altijd verkeerd is gegaan of dat er zoveel aan de strijkstok is blijven hangen, of dat ze zichzelf nu maar moeten redden. Dat zijn enkel excuses om niets te hoeven doen. Als het niet werkt, zoek dan maar een manier waarop het wel werkt. Maar het lijkt alsof ontwikkelingssamenwerking bij ons alleen maar werkt wanneer er een handelsdelegatie meegaat naar het betreffende land en er flinke contracten worden afgesloten zodat onze eigen economie er in ieder geval profijt van heeft.

We waren onlangs in Ghana en bezochten daar een project waar 82 verstandelijk gehandicapte kinderen werden opgevangen. In delen van de Ghanese cultuur leeft men nog met het geloof in bos- en watergeesten. Een kind dat verstandelijk gehandicapt is, is daarbij een bedreiging en wordt teruggegeven. Dat betekent: in het bos gelegd, bij het vuil gezet. Het project wordt geleid door een Nederlands echtpaar dat met hart en ziel deze

kinderen het leven teruggeeft, vader en moeder is, bescherming geeft, liefde geeft. Wat kost dit grapje? Ze redden zich met alle giften die ze krijgen en met de verkoop van producten die de kinderen zelf maken. Het is geen miljardenbegroting. Het zijn overzichtelijke bedragen die gestort worden. En toch worden daarmee, met dat weinige geld, 82 levens gered, 82 toekomsten gegeven. Maar die 82 zijn helaas wel het topje van de ijsberg. Hoeveel verstandelijk gehandicapten in Ghana krijgen die kans niet? Hoeveel van hen sterven, achtergelaten in het bos, bij het vuil gezet? *Ik had honger en jullie gaven mij niet te eten, ik had dorst en jullie gaven mij niet te drinken. Ik was een vreemdeling en jullie namen mij niet op. Ik was naakt en jullie kleedden mij niet, ik was ziek en zat in de gevangenis en jullie bezochten mij niet.*

Wanneer komt de Mensenzoon? Wanneer mogen wij Jezus verwachten? Hij is er al lang en wij ontmoeten Hem in ieder mens, in ieder mens in nood. Er is geen reden om te wachten op een oordeel omdat de zuivering nu al plaats hoort te vinden. Wij hebben zijn woorden, wij kennen zijn leer, en we hebben zijn geest. Wat weerhoudt ons om daarnaar te handelen? Niets. Enkel de ketenen die ons binden aan het ik, die ons verslaafd laten zijn aan welvaart, die ons het oog doen verliezen voor de onaanzienlijksten van onze broeders en zusters. Is Matteüs een voorspelling voor wat eens en ooit zal gebeuren? Het is vooral een spiegel. En wie werkelijk in die spiegel kijkt, kan groeien naar gerechtigheid, kan groeien als mens die met mensen opgaat naar het koninkrijk van God waar wij leven voor elkaar en niet ten koste van elkaar, waar het leven goed is en God ons laat grazen op goede weiden.

In de Naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.